

Valitus Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen Jokilaaksojen jätelautakunnan 13.2.2025 §10 päätöksen johdosta

Kaupunginhallitus 24.02.2025 § 56
296/14.06.00/2025

Valmistelija kaupunginjohtaja Maria Sorvisto

Asian aikaisempi käsittely

Jokilaaksojen jätelautakunta on 4.12.2018 § 21 päättänyt, että sako- ja umpikaivolietteiden kuljetus lautakunnan toimialueen kunnissa jatkuu entiseen tapaan kiinteistön haltijan järjestämänä kuljetuksena. Päätös oli esittelijän esityksen vastainen. Neljä yksityishenkilöä valitti päätöksen johdosta hallinto-oikeuteen. Pohjois-Suomen hallinto-oikeus on 20.10.2020 antamallaan päätöksellä kumonnut Jokilaaksojen jätelautakunnan 4.12.2018 § 21 päätöksen ja palauttanut asian jätelautakunnalle käsiteltäväksi. Hallinto-oikeuden päätöksessä todetaan, että jätelautakunnan päätös on ollut lainvastainen.

Normiperusta

Jätteenkuljetuksessa on kyse julkisesta välttämättömyyspalvelusta, jonka on toimittava kaikissa oloissa, kaikkina aikoina ja kaikilla alueilla (ml. sako- ja umpikaivolietteiden kuljetus).

Jätelain määrittämänä pääsääntönä on kunnan järjestämä ja kilpailuttama jätteenkuljetus (jätelaki § 36). Jätelain (646/2011) mukaan asumisessa syntyvien lietteiden kuljetukset voivat tapahtua joko kunnan (jätelaki § 36) tai kiinteistön haltijan järjestämänä (jätelaki § 37).

Kunnan järjestämässä kuljetuksessa sopimus jätteenkuljetuksessa tehdään kunnan tai jäteyhtiön kanssa, kiinteistön haltijan järjestämässä se tehdään kuljetusyriityksen kanssa. Jokilaaksojen jätelautakunnan toimialueella asumisessa syntyvien seka- ja kierrätettävien jätteiden kuljetus on järjestetty kunnan järjestämänä, jätevesilietteiden kuljetus kiinteistön haltijan järjestämänä.

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus (jätelaki § 35) tarkoittaa, että kunnan on huolehdittava, että kunnallisella jätehuoltovastuulla olevan jätteen kuljetus järjestetään kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta käsittelyyn.

Kiinteistöittäinen jätteenkuljetus on järjestämistavasta riippumatta järjestettävä niin, että tarjolla on jätteen kuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin (jätelaki § 35).

Kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa on noudatettava alueellisia jätehuoltomääräyksiä ja jäte on toimitettava kunnan määräämään vastaanotto- tai käsittelypaikkaan (jätelaki § 35).

Edellytykset kiinteistön haltijan järjestämälle jätteenkuljetukselle (jätelaki §37)

- Kunta voi päättää kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen käyttöönotosta vain, jos voidaan perustellusti olettaa, että alueella on tarjolla kuljetuspalveluja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

- Lisäksi kiinteistön haltijan järjestämää jätteenkuljetusta ei voida ottaa käyttöön, jos se heikentää jätehuollon yleistä toimivuutta alueella tai lisää vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle verrattuna kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen.

- Lisävaatimuksena on, että vaikutukset tulee arvioida kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan.

- Arvioitavia seikkoja tällöin olisivat muun muassa vaikutukset eri toimijoiden jätehuoltokustannuksiin ja työmäärään.
- Kokonaisarviossa jätehuoltoviranomainen voi painottaa niitä tekijöitä, joita se pitää alueellisesti tärkeinä näkökohtina.

Jätelain edellytysten tarkastelu nykyisessä kuljetusjärjestelmässä

Jokilaaksojen jätelautakunta on käsitellyt asiaa kokouksissaan vuosien 2023-2025 aikana yhteensä kuusi kertaa ennen helmikuun päätöskäsittelyä. Päätöksenteon pohjaksi on myös tilattu Afry Finland Oy:n selvitys.

1. Edellytys: Alueella on tarjolla jätteenkuljetuspalveluja kattavasti ja luotettavasti sekä kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin

Selvityksen asukaskyselyn perusteella ei voida varmistua siitä, että kaikilla alueilla olisi tyhjennyspalvelua tarjolla kattavasti ja syrjimättömin ehdoin. Asukaskyselyn mukaan 15 % vastanneista ei tiennyt kuin yhden alueella toimivan yrityksen, 16 % jätti vastaamatta kysymykseen ja 42 % ilmoitti ettei tiennyt määrää. Tyhjennyspalvelun kohtuullisuuden ja syrjimättömyyden ehdot eivät täyty myöskään tilanteessa, jossa yksi kuljetusyritys hallitsee markkinatilannetta tietyllä alueella tai kiinteistöjen saamaan jätehuoltopalveluun vaikuttaa kiinteistön sijainti, kilpailuolosuhteet tai kuljetusmatkat.

2. Edellytys: Jätteenkuljetus edistää jätehuollon yleistä toimivuutta kunnassa, tukee jätehuollon alueellista kehittämistä eikä aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle

Selvitystyön mukaisista viemäriverkoston ulkopuolella olevista asuinrakennuksista on vuonna 2024 lietekaivojen tyhjennys suoritettu 46 %:lta. Selvityksen mukaan kunnissa ei ollut tulossa laajempia viemärintihankkeita olemassa olevien rakennusten osalta, joten tästä johtuvaa merkittävää muutosta ei voida olettaa tapahtuneen. Selvitystyönkään perusteella kaikilla kiinteistöillä lietekaivoja ei tyhjenetä määräysten mukaisesti. Kaikki lietteet eivät myöskään päädy luvalliseen käsittelyyn. Ilmoituksia omatoimisesta käsittelystä ei viranomaiseen ole tullut. Nykyisellä järjestelmällä ei voida varmistua siitä, että kaikkien kiinteistöiden tyhjennykset suoritetaan säännöllisesti ja määräysten mukaisesti.

3. Edellytys: Päätöksen vaikutukset arvioidaan kokonaisuutena myönteisiksi ottaen erityisesti huomioon vaikutukset kotitalouksien asemaan sekä yritysten ja viranomaisten toimintaan

Lautakunnan esittelytekstin mukaan kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa kotitalouksien yhdenvertaisuutta pystytään parantamaan, koska tämänhetkisen kuljetusjärjestelmänvapaamatkustajat saadaan järjestelmän piiriin tehokkaammin. Kaikkien on noudatettava lainsäädännössä ja jätehuoltomääräyksissä asetettuja tyhjennysvälejä. Vapaamatkustajien velvoittaminen lietteenkuljetuksen piiriin, lisää myös omalta osaltaan kotitalouksien yhdenvertaisuutta.

Lautakunnan esittelytekstin mukaan jätehuoltoviranomaisella ei ole ollut mahdollisuutta luoda kuljetusrekisteriä, jota voi käyttää lietteenkuljetukseen liittymisseurantaan ja lietesäiliöiden tyhjennyksien seurantaan, koska kaikki kuljetusyritykset eivät toimita kuljetustietoja

SIIRTO-rekisteriin tai jätehuoltoviranomaiselle. Jätelain edellyttämien asiakirjojen ja tietojen toimittamisen osalta on ilmennyt puutteita, jotka vaikeuttavat viranomaisten toimintaa. Nykyisessä kuljetusjärjestelmässä viranomaiset eivät siis pysty seuraamaan, onko kiinteistön lietesäiliö tyhjennetty määräysten mukaisesti vai onko siinä puutteita.

Jätelautakunnan käsittely 13.2.2025

Jätelautakunnan esittelijä on esittänyt päätösesityksensä, että ”Jokilaaksojen jätelautakunnan toiminta-alueella siirytään kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen saostus- ja umpisäilölietteiden kuljetuksessa.

Nykyinen kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetusjärjestelmä lakkaa ja kunnan järjestämä jätteenkuljetus alkaa porrastetusti 2030-2032.

Jätelautakunta asettaa kuljetusjärjestelmää koskevan päätöksen ja päätökseen liittyvän aineiston yleisesti nähtäville 17.2. - 16.3.2025 väliseksi ajaksi sekä ilmoittaa asiasta kuulutuksella, joka julkaistaan alueella ilmestyvissä lehdissä.”

Kokouksessa tehtiin kannatettu vastaesitys: ”Esitetään kiinteistönhaltijan jätteenkuljetusjärjestelmään siirtymistä

Jätelautakunta asettaa kuljetusjärjestelmää koskevan päätöksen ja päätökseen liittyvän aineiston yleisesti nähtäville 17.2. - 16.3.2025 väliseksi ajaksi sekä ilmoittaa asiasta kuulutuksella, joka julkaistaan alueella ilmestyvissä lehdissä.”

Vastaesitys tuli päätökseksi äänin 11-3.

Oikeudellinen arviointi

Jätelautakunnan toimivaltaan kuuluu päättää siitä, järjestetäänkö kiinteistöittäinen jätteenkuljetus jätelautakunnan toimialueella kunnan vai kiinteistön haltijan järjestämänä jätteenkuljetuksena. Jätelautakunnan harkintavaltaa jätteenkuljetusjärjestelmää valittaessa on kuitenkin voimassa olevassa jätelaissa rajoitettu siten, että kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus voidaan hyväksyä vain silloin, kun jätelain 37 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Päätös ei voi perustua yksinomaan arvioon siitä, että käytössä ollut sopimusperusteinen järjestelmä on toiminut ja saanut hyvää palautetta. Lain mukainen peruste ei ole myöskään elinkeinopolitiikka tai ennuste lainsäädännön tai kierrätystekniikan kehitymisestä tai hiilidioksidipäästöistä. Jätelautakunnan päätöksen perusteluissa ei ole otettu kantaa kaikkien jätelain 37 §:n 1 momentin edellytysten täyttymiseen.

Oheismateriaalina Jokilaaksojen jätelautakunnan 13.2.2025 § 10 pöytäkirja ja Pohjois-Suomen hallinto-oikeuden päätös 21.10.2020.

Esittelijä

kaupunginjohtaja Maria Sorvisto

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää tehdä Jokilaaksojen jätelautakunnan 13.2.2025 §10 päätöksen johdosta kunnallisvalituksen Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle sillä perusteella, että päätös on lainvastainen esittelytekstissä ilmenevillä perusteilla.

Asian käsittely

Hirvelä poistui kokouksesta esteellisenä (yhteisöjäävi) ennen asiakohdan käsittelyä klo 14:25.

Päätös

Hyväksyttiin.

Asiakohdan käsittelyn jälkeen kokoustauko klo 14:47-15:44.